

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ต้นแบบการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชน ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) มีระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) จากตำราหนังสือ เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารรายงานต่างๆ ของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 10 คน และกลุ่มสมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 10 คน และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยการสัมภาษณ์ที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงเป็นรายบุคคล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ประกอบด้วย

- ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 10 คน ตอบคำถามในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง รวมถึงความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
- สมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 10 คน ตอบคำถามในประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสวัสดิการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง และความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

การคัดเลือกประชากรที่ศึกษา

การคัดเลือกประชากรที่ศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกที่ปรึกษา คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสงที่สามารถเข้าร่วมการ สันทนากลุ่มได้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคำถามประกอบการสนทนา (Interview Guideline) โดยอาศัยกรอบประเด็น ต่างๆ ดังนี้

- กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
 - ความเป็นมาของการจัดตั้งกองทุน อันได้แก่ ที่มาของการจัดตั้งกองทุน กระบวนการจัดตั้งกองทุน กองทุนตั้งขึ้นเมื่อไหร่ ใครเป็นผู้เริ่มต้น ตั้งขึ้นมาเพื่ออะไร
 - การบริหารจัดการกองทุน อันได้แก่ โครงสร้างการทำงาน จำนวน คณะกรรมการ จำนวนสมาชิก กฎระเบียบของกองทุน การบริหารจัดการเงินกองทุน
 - สวัสดิการที่กองทุนจัดให้กับสมาชิกมีกี่ประเภท อะไรบ้าง มีวิธีการในการจัดสวัสดิการแต่ละประเภทอย่างไร
 - การประสานการทำงานและการสนับสนุนจากหน่วยงาน
 - ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดสวัสดิการมีอะไรบ้าง
 - ในกระบวนการจัดสวัสดิการมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง
- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
 - ปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนมีอะไรบ้าง
 - ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนมีอะไรบ้าง
- ความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง
 - ที่ปรึกษาและคณะกรรมการมีความต้องการในการพัฒนากองทุนในเรื่องอะไรบ้าง
 - สมาชิกมีความต้องการในการพัฒนากองทุนในเรื่องอะไรบ้าง

2. เครื่องมือประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา จากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แจ้งต่อประธานกรรมการกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม

2. ผู้ศึกษาทำหนังสือนัดหมายการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยระบุกำหนดวันและเวลาที่ลงพื้นที่ วิธีการเก็บข้อมูล ประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวนกลุ่มเป้าหมาย และประเด็นสำคัญในการเก็บข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ให้ประธานกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ประสานเชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมตามกำหนดวัน และเวลาดังกล่าว ผู้ศึกษายืนยันการลงพื้นที่สถานที่นัดหมาย และการประสานกลุ่มเป้าหมายกับที่ปรึกษากองบุญ นายสมนึก ไชยสงค์ (กองบุญมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานในการศึกษาครั้งนี้) ทางโทรศัพท์

3. ผู้ศึกษาลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆ ของกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 กลุ่มๆ ละ 1 ครั้ง ดังนี้

กลุ่มแรก

จัดสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ที่ วัดอิสระธรรมวิเวก ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มคือที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 9 คน ดังนี้

1) พระอธิการสวน	ดิग्ขญาโน	ที่ปรึกษา
2) นายสมนึก	ไชยสงค์	ที่ปรึกษา
3) นายทองพูน	ตะวัน	ประธาน
4) นางประภัสสร	พลช่วย	เลขานุการ
5) นางบุบผา	แกมจินดา	เหรัญญิก
6) นายทวี	ทองภู	เหรัญญิก
7) นายบุญเลี่ยน	ร่วมรส	เหรัญญิก
8) นายสมหมาย	ศรีบุญเรือง	กรรมการ
9) นายดำรง	สุทธิ	กรรมการ

การจัดสนทนากลุ่มในครั้งแรก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

ของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง และความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

การสนทนากลุ่มเริ่มด้วยการแนะนำตัวของผู้ศึกษา รวมทั้งการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนแนะนำตัว จากนั้นผู้ศึกษาจึงเริ่มตั้งประเด็นคำถามตามแนวคำถามประกอบการสนทนา เพื่อให้ที่ปรึกษาและคณะกรรมการช่วยให้อธิบายข้อมูล ในระหว่างการสนทนาผู้ศึกษาได้ทำการจดบันทึกรายละเอียดข้อมูลที่ได้จากการสนทนา และขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายรูป โดยหลังการสนทนาจบในแต่ละประเด็นผู้ศึกษาได้สรุปเพื่อทบทวนข้อมูลร่วมกัน

บรรยากาศของการสนทนาในช่วงแรกมีที่ปรึกษาและคณะกรรมการกองทุนตอบคำถามจากประเด็นที่ผู้ศึกษาซักถามอยู่ประมาณ 3-4 คน เนื่องจากที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่เหลือพูดภาษากลางไม่เก่งจึงไม่กล้าพูด แต่ภายหลังที่ผู้ศึกษาบอกให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาพูดภาษาท้องถิ่นได้ ผู้เข้าร่วมการสนทนาจึงช่วยกันตอบคำถาม ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดสำคัญๆ ตามที่ต้องการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามการให้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขหรือสถิติในการสนทนากลุ่มอาจไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาจึงขอเอกสาร รายงานของกองทุน ภายหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม

กลุ่มที่สอง

จัดสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ที่ ลานหน้าศาลาประชาคม หมู่ที่ 10 บ้านหนองขอน ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มคือ สมาชิกกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง จำนวน 10 คน ดังนี้

- | | |
|---------------|-------------|
| 1) นายกอง | ไชยปัญหา |
| 2) นางระเมียร | ทองภู |
| 3) นางเพ็งใจ | ตะวัน |
| 4) นายหวั่น | อุทัยเรือง |
| 5) นางบัวลี | ภูธิฤทธิ์ |
| 6) นางเสาร์ | จันปัญญา |
| 7) นายเคนเพชร | ทับพิมพ์แสน |
| 8) นางปน | พลหาญ |
| 9) นางทองสุข | ประทุมชัย |
| 10) นางจรัญญา | ศรีโยวงศ์ |

การจัดสนทนากลุ่มในครั้งนี้สอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการจัดสวัสดิการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุน และสิ่งที่สมาชิกต้องการพัฒนากองทุน โดยการสนทนากลุ่มดำเนินการเหมือนกับการสนทนาของกลุ่มแรก ซึ่งนอกจากแนวคำถามหลักที่ผู้ศึกษาต้องการทราบข้อมูลจากสมาชิกแล้ว ยังได้มีการแลกเปลี่ยนซักถามในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับความพึงพอใจและความมั่นใจในความมั่นคงของกองทุน บรรยากาศของการสนทนา ผู้เข้าร่วมการสนทนาให้ความร่วมมือช่วยกันตอบคำถามของผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้จัดทำร่างรายงานผลการศึกษาแล้ว พบว่ายังมีข้อมูลบางประเด็นที่ต้องการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลอีกครั้ง ได้แก่ จำนวนสมาชิกปัจจุบัน จำนวนเงินกองทุน วิธีการจัดสวัสดิการแต่ละประเภทให้กับสมาชิก และการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลวังแสง จึงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2552 สถานที่ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลวังแสง โดยการสัมภาษณ์นายสมนึก ไชยสงค์ ที่ปรึกษากองบุญสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร รายงาน และบัญชีรายรับรายจ่ายของกองทุน พร้อมทั้งได้นำร่างรายงานผลการศึกษาให้ที่ปรึกษากองบุญเพื่อนำไปตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ตลอดจนความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง

การนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 อธิบายกระบวนการจัดสวัสดิการของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะจัดตั้ง ระยะบริหารจัดการเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน ระยะเผยแพร่ความรู้สู่ภายนอก

ส่วนที่ 2 อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก การบริหารจัดการ ทุนทางสังคม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงาน การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

ส่วนที่ 3 อธิบายความต้องการในการพัฒนากองทุนสัจจะสวัสดิการชุมชนตำบลวังแสง ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการของที่ปรึกษาและคณะกรรมการ และความต้องการของสมาชิก

ส่วนที่ 4 การอภิปรายผลการศึกษา

การตรวจสอบข้อมูลจากการศึกษา

การตรวจสอบข้อมูลจากการศึกษาได้ดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลไปพร้อมกับกระบวนการสนทนากลุ่ม โดยการสรุปและทบทวนผลการสนทนาเมื่อจบการสนทนา และการส่งยกร่างรายงานผลการศึกษาให้กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล